

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**
**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 4 Issue: 1 Year: 2020

İNTERNET ARACILIĞIYLA SOSYALLEŞMEYE KUŞAKLAR ARASI BAKIŞ*

Canan KURT TOPRAKLI*

İbrahim MAZMAN

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihiçesi:
Başvuru:10.06.2020
Revizyon : 26.06.2020
Kabul : 27.06.2020
Orcid Numarası :
0000-0003-2240-5992
0000-0003-0564-502X
Anahtar Kelimeler: : İnternet
Bağımlılığı, Sosyalleşme,
Kuşak, Yoksunluk hissi,
Ergenlik/Gençlik

ÖZ

İnsanlar arasında hızlı bilgi alış veriş ve haberleşmeyi sağlamak için binlerce ağı birbirine bağlayan internet, günümüzde teknoloji alanındaki hızlı değişim ve gelişmeler sayesinde artık kendini sürekli yenilemek suretiyle sanal ortamlarda dünyanın her bir köşesinden milyonlarca insanı buluşturabilme imkânı sunmaktadır. Yaşam tarzları ve toplumsal değerleri değiştirme gücüne sahip olan ve insanlara sunulan bu hizmet, toplumu oluşturan farklı kuşaklar için farklı anlamlar ifade etmekte olduğundan kuşaktan kuşağa algılanma şekli ve kullanım amaçları bakımından farklılık oluşturmaktadır.

Hızlı değişim ve yeniliklere açık ve çabuk uyum sağlayan bilgi çağı yeni nesil gençleri interneti eğlence, oyun, sohbet gibi amaçlarla kullanmanın yanı sıra zaman ve mekân kavramı olmaksızın iletişim kurmanın cazibesine kapılarak, karşılıklı etkileşim ile gerçekleştirilebilen sosyalleşmeyi bile internet aracılığıyla hayata geçirmektedirler. Buna karşın teknolojinin ve internetin kolaylıklarından faydalanmasına rağmen geleneklere ve geleneksel değerlere bağlı olan yetişkin kuşak yüz yüze iletişimin olduğu gerçek anlamda sosyalleşmeyi önemseydiği ve internet aracılığıyla sosyalleşmeye mesafeli yaklaştıkları ve tercih etmedikleri bilinmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, internet aracılığıyla sosyalleşme konusunda yeni nesil kuşak ile yetişkin kuşak arasında ortaya çıkan yaklaşım ve bakış açısı farklılıklarını ele almak ve değişen toplumsallaşma kavramını incelemektir.

AN INTERGENERATIONAL LOOK AT SOCIALIZATION VIA THE INTERNET

ARTICLE INFO

Article History:
Received: 10.06.2020
Revised : 26.06.2020
Accepted : 27.06.2020
Orcid Number:
0000-0003-2240-5992
0000-0003-0564-502X
Keywords Internet Addiction,
Socialization, Generation,
Feeling of Deprivation,
Adolescence / Youth

ABSTRACT

The internet, which connects a network of thousands of network to provide fast information exchange and communication between people, offers the opportunity to bring together millions of people from every corner of the world thanks to rapid changes in technology and developments now by constantly renewing itself in virtual environments. This service, which has the power to change lifestyles and social values, has different meanings for the different generations that make up society. Thus, it differs from generation to generation in terms of the way it is perceived and the purpose of its use.

The new generation of young people in the information age, who are open to rapid change and innovation and adapt them quickly, are attracted to using the internet for entertainment, games and chat purposes, as well as to communicate without the concept of time and space, and even realize socialization through the internet, which can be realized through mutual interaction. However, despite the benefits of technology and the internet, it is known that the adult generation, which is committed to traditions and traditional values, cares about socialization in the

* Bu çalışma, "Lise Öğrencilerinde Teknoloji Bağımlılığının Sosyalleşmeye ve Yabancılaşmaya Etkisi -Kırıkkale İli Örneği" isimli doktora tezinden türetilmiştir.

*Research Article/ Araştırma Makalesi

Cite As/ Alıntı: KURT TOPRAKLI C., MAZMAN İ. (2020), " İnternet Aracılığıyla Sosyalleşmeye Kuşaklar Arası Bakış ", Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi , 3 (2) ,38-49.

true sense of face-to-face communication, and they approach with caution and do not prefer socialization through the internet. Hence, the aim of this study is to examine the differences in approaches and perspectives that arise between the new generation and the adult generation regarding socialization through the internet and to examine the changing concept of socialization.

1. Giriş

Bilindiği üzere içinde bulunduğu döneme göre değişen çeşitli faktörlerin toplumsal değişme üzerinde belirleyici etkisi bulunmaktadır. Bir zamanların toplumsal değişim, dönüşüm ve ilerlemesinde söz sahibi olan tarım ve sanayi günümüzde yerlerini yeni yapılanma süreci ile birlikte bilgiye bırakmışlardır. Dolayısıyla şimdilerde bilgi toplumunda toplumsal değişme, teknoloji alanında meydana gelen gelişme ve ilerleme faktörleri vasıtasıyla gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda günümüz bilgi toplumunda bireylerin yaşam tarzlarının, iletişim şekillerinin, hatta tavır ve davranışlarının değişmesinde ve dönüşmesinde, hızına yetişemediğimiz teknolojik gelişmelerin etkili olduğu görülmektedir. Ulusal ve uluslararası düzeyde dünyanın bütün ülkelerinde görülen bu değişimin merkezinde ise, internet bulunmaktadır.

Bilgi çağına damga vuran teknolojik gelişmelerin odağındaki internet, günümüz insanı için lüks olmaktan çıkarak, günlük ihtiyaç olarak değerlendirilmeye başlanılmıştır. Başlangıçta sınırlı ve belli kurumlarda kullanılmak suretiyle hayata girmiş, ancak ilerleyen zaman içerisinde çok hızlı bir şekilde gelişerek, tüm dünya üzerinde milyonlarca ağı birbirine bağlamayı başarmıştır. Yani önceleri sadece bilgi, fotoğraf, görüntü, haber, metin ve verinin hızlı bir şekilde iletilebilmesi gibi iletişim amaçlı kullanılan ve küresel ağ kurma pozisyonunu üstlenen internet, farklı bilgisayarları birbirine bağlayan dijital ağlar kurmak suretiyle bireylere istedikleri her çeşit bilgiye zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın ulaşma imkânı sunmaktaydı. Şimdilerde ise, aynı düşünceyi, ilgiyi ve inanca sahip insanları sanal ortamlarda bir araya getirmektedir (Wellman, 2001: 2031).

Ancak bilim ve teknolojiye meydana gelen bu hızlı gelişim ve değişim ile birlikte gelen geleneksel değerler ve yaşam tarzlarının zorunlu değişimi (Yörükoğlu, 1994: 309) kuşaklar arasında farklı algılamakta ve değerlendirmektedirler. Bilişim teknolojilerinin merkezindeki internetin bu şekilde farklı algılanması kuşaklar arasında kullanım amaçlarını ve kullanım sürelerini de etkilemektedir. Böylece, yetişkin kuşağın alışveriş, bankacılık, resmi ve özel işlerini evden ve kısa sürede halletmede kullanmak gibi pratik ve işlevsel araç olarak kullanımına karşın genç kuşağın daha çok eğlence, oyun ve sosyal medyada iletişim kurmak

gibi hayat tarzını değiştirmeye yönelik amaç şekline getirdikleri bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla toplumda meydana gelen bu değişim ve gelişimden toplumun her kesiminden çocuk, genç, yetişkin ya da yaşlı olan bireyler bir şekilde etkilenmekte olup, en fazla etkilenen kesim ise, ergen/genç kesimi olmuştur. Çünkü fırtınalı ergenlik dönemi içinde bulunan genç kuşağın bireylerinin kendi vücutlarında meydana gelen fizyolojik ve psikolojik değişikliklere uyum sağlamalarının yanı sıra sosyal anlamda da topluma uyum sağlamaları ve toplumsallaşmaları gerekmektedir.

Tüm bu beklenti ve sorumluluklardan bunalan ergen/genç bireylerin de bu zorlu süreçten kaçıp, nefes almak istemeleri ve kendiyile baş başa kalabilecekleri bir alana ihtiyaç duymaları gibi etkenler onların internete yükledikleri anlamı ve hayatlarındaki internet için ayırdıkları yeri değiştirmiştir. Böylece internet, gençler için güzel vakit geçirdikleri ve kendilerini daha rahat ifade ettikleri bir alan haline dönüşmüş olup, bu bağlamda onların ilişkilerini, iletişimlerini, sosyalleşme süreçlerini ve yaşam biçimlerini değiştirmiştir.

Değişime en açık ve bilgi çağına içine doğmuş ve büyümüş olan genç kuşağın bireylerinin internete bakış açılarının değişmesi, beraberinde interneti kullanım amaçlarının değişmesini de getirmiştir. İnterneti kullanım amaçlarının değişmesi de beraberinde onların zaman kontrolünü kaybederek, interneti bağımlılık seviyesinde kullanmaları ile sonuçlanmaktadır.

Bu şekilde interneti bağımlılık düzeyinde kullanan genç nesil, bütün işlerini internet üzerinden halletmeye başlamıştır. Hatta yüz yüze karşılıklı etkileşim ile gerçekleştirilecek sosyalleşmeyi bile sanal ortamlarda sosyal medya aracılığıyla yapmayı tercih eder olmuştur. Zira internet aracılığıyla sosyalleşmek genç nesil için dünyanın farklı yerindeki insanlarla tanışma fırsatı sunan yeni ve farklı bir deneyimdir.

Bu durum belki de sosyalleşmenin boyut değiştirmesi yani ulusal boyuttan uluslararası boyuta taşınması anlamına gelmektedir. Ancak internet aracılığıyla sosyal ağlarda sosyalleşmeyi tercih eden genç nesle karşın, geleneklerine bağlı ve geleneksel iletişim şeklini benimsemiş olup, sosyalleşmenin ancak yüz yüze karşılıklı bir etkileşim olması koşulu ile gerçekleştirilebileceğine inanan yetişkin ve aynı zamanda da ebeveyn neslini karşı karşıya getirmektedir. Nihayetinde de kuşaklar arasında zaten pek çok konuda var olan çatışmanın bu kez sosyalleşme konusunda bir kez daha ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

2. İnternet Kavramı ve Bağımlılık Boyutunda Kullanımı

Dünyada ilk olarak 1970’li yıllarda Amerika Savunma Bakanlığı tarafından bakanlığın bilgisayarlarını bir ağ üzerinde birleştirmek için tasarlanmış olan bir çalışma (Tarcan, 2005: 2) olan internet, kendini sürekli güncelleyen ve her geçen gün kullanıcı sayısı artan ve dünya üzerinde milyonlarca sayıda bilgisayarı birbirine bağlayan büyük bir ağıdır.

Teknolojik gelişmelerdeki hız ve yenilikler sayesinde internet, hayatın her alanına girmiş bulunmaktadır. Bu sebeple de günümüzün modern insanları eğitim, ticaret, bankacılık işlemleri, alışveriş, hatta sosyalleşme ve eğlence de dâhil olmak üzere hayatın pek çok alanında özel ya da kamu hizmetini almak için zaman ve mekân sınırlaması olamayan iletişim teknolojilerinin en önemli aracı konumundaki bilgisayarları ve interneti kullanmayı tercih etmektedirler.

Bilgi, fotoğraf, görüntü, haber, metin ve verinin hızlı bir şekilde iletilebilmesini sağlayan, teknolojinin en popüler iletişim aracı internet, başlangıçtaki sadece insanlar arası bilgi alış verişini sağlama amacını geride bırakarak özellikle çocuklar, ergenler ve gençler için de sohbet, eğlence, alışveriş ve paylaşım alanı haline gelmiştir. Hayatın resmi ve özel olan tüm alanlarında bir şekilde internet kullanmak zorunluluğunda olan insanlara hizmet sunan internetin aslında bir bakıma insan hayatını kolaylaştırdığı inkâr edilemez bir gerçektir. Bununla birlikte bireylerin zamanlarının büyük bir kısmını internet başında geçirmelerinden kaynaklanan farklı problemleri de beraberinde getirmesi de kaçınılmaz olmaktadır.

İnternetin bu şekilde çok hızlı ilerleyerek, hayatın her alanına girmiş olması ona ayrılan vaktin her geçen gün artış göstermesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak ortaya çıkan internet kullanımı kontrolünü sağlamanın zorlaşması ve hatta bazı durumlarda imkânsızlaşması da beraberinde internet bağımlılığını getirmiştir. Zararlı sonuçları bilinmesine rağmen, karşı konulmaz bir şekilde madde arama ve kullanma ile devam eden yineleyici bir beyin hastalığı (Ögel, 2002: 16) şeklinde tanımlanan tütün, alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlılığında olduğu gibi davranışsal bağımlılık kapsamında değerlendirilen internet bağımlılığında da; bireyin bir davranışı gerçekleştirme konusunda karşı konulamaz bir istek içerisinde olması ve söz konusu davranışı gerçekleştirirken kontrolü kaybetmesi ve ulaşamadığında da yoksunluk hissinin oluşması (Griffiths, 2000: 418) gibi belirtiler görülmektedir.

Davranışsal bağımlılık kapsamında değerlendirilen internet, bireylerin spor yapma, herhangi bir hobi ile uğraşma, dışarı çıkıp arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirme, akraba ziyaretleri ve aile ile birlikte aktivitelere katılmak şeklindeki hayat tarzlarını değiştirerek tüm bu aktivitelerin yerine internette gezinmeyi veya internette zaman geçirmeyi tercih etmelerine sebep olmaktadır. Bu şekilde günün büyük kısmını internet başında geçiren bireyler ise hem

fiziksel hem de ruhsal boyutta sağlık sorunları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yemek yeme, uyku gibi temel ihtiyaçlarını bile ertelemeleri ruhsal açıdan yeme ve uyku bozukluğu gibi rahatsızlıklarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra saatlerce ışıklı bir ekrana bakmaları ve yerlerinden kalkmadan internet başında oturmaları ise, fiziksel olarak görme problemleri ve iskelet yapısında bozukluk oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Ayrıca, bilhassa ergen/gençler üzerinde ciddi etkisi bulunan internet bağımlılığı; yüz yüze olan gerçek iletişimin yerine, sanal ortamlarda, dört duvar arasında, tanımadıkları insanlarla güven duygusundan uzak olan sosyal ağlar aracılığıyla iletişim şeklini tercih etmelerine yol açmaktadır (Szwedo, Mikami ve Allen, 2012: 458). Çünkü interneti neredeyse bağımlılık boyutunda kullanan enformasyon çağı gençleri, toplum içinde etkileşimle yapılabilecek sosyalleşmeyi bile internet üzerinden gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Elbette internetin kolaylıklarından faydalanma noktasında toplumun her kesiminden bireyler ortak bir zeminde buluşabilmektedirler. Ancak konu internet aracılığıyla sosyalleşme yani karşılıklı fiziksel varlık olmaksızın oluşturulan iletişim şekli aslında önceki zamanlarda asla başarılammış olan ve post modern insanların yaptığı iki ayrı dünyayı kolayca ortak bir noktada birleştirmek olan hem yeni hem de tipik post modern fenomenine (Benke, 2012: 47) gelince bakış açıları farklılaşmaktadır. Geleneksel iletişim şekli olan yüz yüze iletişimi önemseyen, bilişim teknolojileri ile haşır neşir olarak büyümemiş ve bilgi çağından önce doğmuş aynı zamanda da ebeveyn olan yetişkin kuşağı, sanal ortamlarda sosyalleşmeyi tercih eden genç kuşak bireylerin günlük hayattan uzaklaşmak suretiyle yalnızlaşma sürecinin içine girdikleri, bu nedenle sosyal paylaşım ağlarını kullanma amacı ve kullanım sıklığı kontrol altında tutulmasında fayda olacağı, bir simülasyon kurgusu olan sanal alanların gerçek olmadığı ve gerçek hayatın yerini asla alamayacağı (Gündüz, 2013: 203) şeklinde düşünmektedirler.

Buna karşın bilişim teknolojilerini avucunun içi gibi bilen, korkusuzca ve bağımlılık boyutunda kullanan genç kuşak bireyleri oyun, eğlence ve sosyal iletişim amacıyla kullandıkları interneti doğal günlük ihtiyaçlarını karşılayan bir araç olarak değerlendirerek hayatlarının merkezine yerleştirmektedirler. Öyle ki teknoloji alanındaki hızlı değişim ve gelişime bağlı olarak geleneksel toplum düzeni de evrim geçirmiş olup, modern yaşam tarzlarının ortaya çıkması (Giddens, 2012: 12) ile birlikte bu hızlı değişim ve yeniliklere açık olan genç kuşağın internete yüklediği anlam ve algılama biçimi de değişmiştir. Bu şekilde değişime en açık olan gençlik çağındaki bireyler de farklı olanı deneyimlemek istemektedirler.

Bu durum günümüz bilişim teknolojilerini algılama, kullanma amacı ve hayatın içine yerleştirme bakımından değerlendirildiğinde kuşaklararasıdaki farkın daha önceki zamanlarda

hiç olmadığı kadar belirgin bir şekilde ayrıldığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra teknolojik gelişim ve yeniliklere rahatlıkla uyum sağlayabilen genç nesil, onu kullanması esnasında bozmak veya yanlış yapma kaygısından uzak olup, teknolojik araçları cesurca kullanabilme özelliğine sahiptir. Dolayısıyla bilişim teknolojileri ile bu denli içli dışlı olmaları onları interneti doğru yer ve zamanda kullanma şeklinden gittikçe uzaklaşmaktadır.

Kaldı ki bilgi çağı öncesinde doğmuş ve yaşamını sürdürmüş, interneti sadece hayatlarını kolaylaştıracak belli amaçlar için kullanan ve bilişim teknolojilerine uyum sağlamakta türlü sıkıntılarla karşı karşıya kalan yetişkinler için bile internet kullanımını kontrol altına almak ve internet bağımlılığının karşı direnç geliştirmek suretiyle bu süreci yönetmek yeterince zordur. Ancak, bu durum bir taraftan çocukluktan erişkinliğe geçiş süreci şeklinde adlandırılan, fizyolojik, sosyolojik, bilişsel, duygusal ve ahlâkî alanlarda değişim ve gelişimi kapsayan ergenlik dönemine (Karabekiroğlu, 2014: 31) uyum sağlaması diğer taraftan da toplumun kendisinden beklediği görev ve sorumlulukları yerine getirmesi gereken ergen/ genç için ise çok daha zor olacaktır. İşte tam da bu noktada hayatımızdan çıkarmanın mümkün olmadığı interneti kontrollü kullanmanın önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

3. Kuşaklar Arası Sosyalleşme Anlayışı

Kuşak dünya genelinde belirli zaman aralıklarında meydana gelen ekonomik ve sosyal hareketler olarak adlandırılan bir kavramdır. Ancak günümüzde biyolojik olarak 20–25 yıllık süreci kapsadığı varsayılan bu kavram biyolojik değil, sosyolojik olarak değerlendirilmektedir (Keleş, 2011: 129). Çünkü aslında kuşaklar her ne kadar biyolojik olarak doğum yılına göre ayrılrsa da müzik akımları, icatlar, yeni ilgi alanları ve savaşlar gibi sosyolojik olguların kuşakların dönemlerini oluşturmada ve karakteristiğini belirlemede etkin bir görev üstlenmiş olmalarındandır (Türk, 2013: 18).

Bu anlamda günümüz kuşağının karakteristik özelliklerinin belirlenmesinde yani değerlerinin ve yaşam biçimlerinin değişimindeki en önemli faktör toplumlarının hareketlilik ve değişiminde en fazla söz sahibi olan teknolojik yenilikler ve bilişim teknolojileridir. Öyle ki nesillerin toplumsal değerlerini ve klasik yaşama biçimlerini değiştiren bilişim teknolojilerinin öncüsü internet, onların karakteristiğinin oluşması adına sadece bazı kolaylıklar ve sorunlar getirmekle kalmamış olup, bunların yanı sıra kuşakların içinde buldukları dönemleri ifade eden yeni kavramlar ve kategoriler de kazandırmıştır (Wallerstein, 2019: 82).

Son zamanlarda Prensky tarafından ortaya atılan “Dijital Göçmenler” ve “Dijital Yerliler” (Prensky, 2004: 15) kavramları da internet ile birlikte hayatımıza girmiş olan bu yeni kavramlar

arasında bulunmaktadır. İki kategoriye ayrılmış olan bu kavram, bilgi çağı öncesinde doğan kuşağı ve bilgi çağının içine doğmuş olan kuşağı temsil etmektedir.

Birinci kategoride bulunan ve dijital göçmenlere karşılık gelen X kuşağı 1965-1979 yılları arasında doğmuştur. Milenyum çağı öncesinde doğan bu kuşak daha çok televizyon ve radyoya aşına olan ve teknolojik ürünlerle ergenlik sonrası dönemde tanışmış olan kuşağı temsil etmektedir (Duygulu, 2018: 638). Dolayısıyla X kuşağı ya da Dijital Göçmenler teknolojik araçların kullanımı ve bilişim teknolojilerini öğrenmede güçlük yaşamakta olup, teknolojik yeniliklere uyum sağlamakta sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Buna karşın ikinci kategoride bulunan ve dijital yerliler kavramına Z kuşağı 2000 yılından sonra doğmuştur. Mobil teknolojilerinin içinde doğan, bu cihazları kullanan ve Z kuşağını temsil eden bireyler teknoloji ile iç içe olup, bunun dışında bir dünya bilmemektedirler (Seymen, 2017: 471). Dolayısıyla milenyum çağı içine doğan bireyler teknolojik araçları kolayca kullanabilmekte ve öğrenmede herhangi bir sorunla karşılaşmaksızın teknolojik yeniliklere uyum sağlayabilmektedirler (Prensky, 2001: 5).

Bununla birlikte değişen yaşam tarzları ve değerler McLuhan'ın başlangıçta insanların şekillendirdiği teknoloji, kısa süre içerisinde insanları şekillendirmeye başlamıştır (McLuhan, 1966: 54) iddiasını doğrular niteliktedir. Hızına yetişemediğimiz teknoloji ile birlikte ortaya çıkan web siteleri, sosyal ağlar ve çevrimiçi forumların yaygınlaşmasıyla birlikte insanların iletişim ve etkileşim şekilleri değişime uğrayarak sosyal paylaşım ağları, hayatın içinde kendilerine önemli bir yer edinmişlerdir. Bu durum da sosyal medya aracılığı ile sosyalleşme kavramını ortaya çıkarmıştır.

Günümüz genç kuşağının sosyal medya ve iletişim teknolojilerinin sunduğu iletişim biçimini, yüz yüze iletişim kurmanın yerine koyması ile bir bakıma sosyalleşme kavramına farklı bakış açısı ve farklı bir boyut kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak bilindiği üzere literatürde sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı toplumsal çevreye uyma süreci olarak tanımlanmakta olup, bireyin hayatının tamamını kapsayan bir kavramdır. Bu süreçte bireyler toplumsal, sosyal ve kültürel değerleri öğrenip içselleştirerek kendi kişiliği ile bütünleştirmektedir (Tezcan, 1985: 60). Böylelikle toplum ile uyum içinde ve sağlıklı iletişim kurabilmektedir. Bu bağlamda toplumsallaşmayı değerli kılan, toplumu oluşturan bireylerin toplum değerlerini gelecek kuşaklara taşıyarak, toplumun devamını sağlamasıdır. Bu da ancak sağlıklı, bilinçli ve toplumun değerlerine sahip çıkan bireylerle gerçekleşebilir.

Geleneksel sosyalleşme anlayışında bireyler gerçek mekânlarda gerçek hayatta tanıdıkları insanlarla konuşmayı, dertleşmeyi ve paylaşımında bulunmak suretiyle karşılıklı etkileşimde

buldukları iletişimi tercih etmekteydiler. Günümüz genç nesiller ise, evlerinden, hatta odalarından çıkmadan, hareket etmeden ve gerçekte tanımadığı insanlarla sanal ortamlarda sanal ilişki kurmayı tercih etmektedir. Böylece, geleneksel toplumlarda sosyalleşme kavramı yüz yüze, hissedilebilen, karşılıklı dayanışma ve güven üzere bina edilmiş bir kavram olarak değerlendirmekte iken, günümüzde sosyal ağlar sanal ortamlarda ve farklı koşullarda iletişime geçmek şeklinde değerlendirilmektedir ki bu durum sosyalleşme kavramını farklı boyutlara taşınmaktadır.

Ancak, sanal ortamlarda gerçekleştirilen iletişim, televizyon gibi pasif iletişim araçlarında olduğu gibi kullanıcıyı izleyici olmaktan çıkarıp, eyleyici konuma getirmede başarılı olsa bile bu yeni toplumsal sanal mekânlarda gerçek manada bir fiziksel yakınlık bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu iletişim biçimi geleneksel, toplumsal ve kültürel kodlarla açıklanamamaktadır (Timisi, 2005: 91-93). Bunun yanı sıra sosyal bilimlerde sosyalleşme olgusundan bahsedebilmek için karşılıklı olarak bir etkileşimin gerçekleşmesi gerektiği (Metin, 2016: 223) noktası da göz önünde bulundurulmalıdır.

Buna rağmen teknolojinin sunduğu kolaylıklardan faydalanmayı isteyen genç kuşak için sanal ortamda sosyalleşme caziptir. Çünkü geçmişinden yani çocukluk döneminden bir an önce çıkarak yetişkin olmak için sabırsızlanan ergen/ gencin amacı; aileden bağımsız ve kendi başına bir birey olarak toplum içerisinde kendisini kabul ettirmektir. Bu amacını gerçekleştirmek için de zaman ve mekân sınırlamasının olmadığı, iletişime başlama ve iletişimi sonlandırma noktasında da kontrolün kendinde olduğu enformasyon çağının merkezindeki interneti ve internetin kendilerine sunduğu imkânları kullanmayı tercih etmektedir. Genç kuşağın tercihini bu yönde kullanmasındaki en önemli etken geleneksel yüz yüze iletişim şeklinde giyinişini, konuşmalarını, eve geliş-gidiş saatlerini, zevklerini ve isteklerini değiştirerek işe başlaması gerekirken, internet aracılığıyla sanal ortamlarda sosyalleşme esnasında toplumsal kural ve normlara uyma ya da dış görünüş gibi pek çok kaygısının olmamasıdır.

Bir diğer önemli etken ise, modern zaman insanların sosyalleşmek için bir imkân bir fırsat olarak değerlendirdikleri sosyal ağlarda, bireyler kendilerini tanıtmak istedikleri şekilde tanıtacak kimlikler oluşturabilmeleridir. Bu durum onların olmak istedikleri ya da kendilerinin oluşturduğu kimliğe bürünmelerine imkân sağlamaktadır. Sosyal ağlarda bireylerin kendi profillerini oluşturabilmeleri (Vorvoreanu, 2009: 74), özellikle genç bireyler için sosyalleşme amacıyla internet kullanımını çekici kılan en önemli özelliklerin başında gelmektedir. Çünkü sosyal ağlar, bireylere kendilerini nasıl tanıtmak istiyorlarsa o kimliğe bürünmelerine yani sahte bir kimlik yaratmalarına olanak sağlamaktadır. Günümüzde bireyler sosyal ağlarda var olmak,

takipçi sayılarını arttırmak, tanınır olmak maksadıyla; yeni sosyalleşme mekânları olarak adlandırılan ağlarda yarattıkları sahte kimliklerle yer almaktadırlar. Böylelikle bireyler kendilerini nasıl tanıtmak istiyorlarsa o şekilde tanıtma imkânı veren bu uygulama fiziksel ya da ruhsal özelliklerini beğenmeyen bireylere olmayı hayal ettikleri kimliğe bürünmelerini sağlamaktadır.

Fakat bu şekilde bireylerin gerçek dünyadaki kimlikleriyle, sanal dünyada yarattıkları sahte kimlikler, önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Gerçek kimliği ile kendi yarattığı sahte kimliği iç içe geçen birey, kendi öz benliğine yabancılaşmaktadır. Sosyal paylaşım ağları üzerinden oynanan oyunlar, sohbetler, saatler süren telefon konuşmaları, bireyin ailesine, çevresine hatta kendisine yabancılaşmasıyla neticelenmektedir. Gerçek ve sanal arasında bir dünyada varlığını sürdürmeye başlayan kişi, gerçek kimliği ile sanal kimliği arasındaki ayrımı fark edememektedir. Özetle, gerçek dünyada kurulan yüz yüze iletişimin yerini, sosyal paylaşım ağları aracılığıyla gerçekleştirilen bir iletişim aldığında, kişi gerçek dünyaya yabancılaşmaktadır (Mercan, 2010: 109). Bu çerçevede, sosyal yaşantıda meydana gelen değişimler, bireyleri yalnızlığa sürükleyerek; yabancılaşma ve yalnızlaşma sürecine götürmektedir.

Her ne kadar özellikle genç kuşağın bireyleri evlerinden çıkmadan ekran karşısında sosyalleşme dâhil pek çok ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri bir avantaj olarak değerlendirse de aslında kendilerini toplumdan soyutlayarak gerçek insan, gerçek çevre ve gerçek ilişkilerden uzaklaşmaktadırlar. Hatta sanal ile uğraşmaktan bu uzaklaşmayı dahi fark edemez duruma gelmişlerdir.

Oysaki sosyal medya üzerinden sosyalleşme kavramı öncelikle kendi içinde kendi ile çelişmektedir. Çünkü sosyal medya üzerinden iletişime geçen birey ya ıssız bir köşeye çekilip tek başına kalmaktadır ya da toplum içinde dahi olsa çevredeki insanlardan kendini soyutlamaktadır. Yani toplumdan uzaklaşarak ve tek başına kalmayı tercih ederek sosyalleşmeye çalışmaktadır.

Bu durum da Fromm'un bütün bedensel ihtiyaçları karşılandığında bile yalnızlığı ve tek başına kalmayı hapisane olarak algılayan insanın gereksinimleri doyurulsa bile insanın akıl sağlığını koruması için bu hapisaneden çıkarak öteki canlı varlıklarla bütünleşmek, onlarla ilişkiler kurmak, yerine getirilmesi gereken çok önemli bir zorunluluktur. Bu nedenle sağlıklı toplumun en değerli sosyal sermayesi sevgi, güven, karşılıklılık dayanışma ve iletişim üzerine kurulmuştur (Fromm, 1990: 42-43) ifadesini akıllara getirmektedir.

4. Sonuç

Dijital çağın getirisi olan iletişim teknolojisindeki gelişmeler özellikle iletişim araçlarının taşınabilir olması ve ceplere girecek boyutta küçülmesi ile birlikte insanlar gittikleri her yere taşıyabilmeleri insan hayatlarını değişime uğratmış ve mobil iletişim araçlarına ve bilişim teknolojilerine bağımlı hayatların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum da genç kuşak bireylerin internete bakış açılarını ve interneti kullanım amaçlarını değiştirmiştir. Sanal dünyanın kapılarını aralayan bireyler, her geçen gün cazibesine biraz daha kapıldıkları onların yaşam biçimlerini adeta yeniden şekillendirmektedir.

Böylece bilgi çağının içine doğmuş ve büyümüş olan “Dijital Yerliler” ya da “Z Kuşağı” bireylerinin gerçek dünyadan uzaklaşarak vaktinin büyük kısmını sanal dünyada geçirmeyi ve hatta sosyal ağlar aracılığıyla sanal ortamlarda sosyalleşmeyi tercih etmektedirler. Buna karşın bilgi öncesi çağda doğmuş ve yaşamını sürdürmüş, geleneklerine bağlı ve geleneksel iletişim şekli olan yüz yüze ve karşılıklı etkileşim yoluyla sosyalleşmeyi benimsemiş olan “Dijital Göçmenler” ya da “X Kuşağı” bireyleri ile aralarında çatışmaların çıkmasına yol açmıştır. Bununla birlikte teknolojik yeniliklerin hızlı gelişimi, kuşakların farklı zaman ve şartlara sahip hayatlar sürdükleri göz önünde bulundurulduğunda farklı kuşaktaki bireylerin, farklı bakış açıları ve algılarını anlamlandırmayı kolaylaştırmaktadır.

Her iki bakış açısı ve algıya da yer verilen bu çalışmada geleneklerine bağlı yetişkin kuşağın internet algısı ile genç kuşağın internet algısı ve kullanımı toplumsal değişimi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan modern hayat tarzını gözler önüne sermektedir. Bu sürekli yenilenen dinamik bir süreç olup, teknolojik yenilikler olmaya devam ettikçe insanların hayatlarını, bakış açılarını ve iletişimlerini değiştirmeye kısaca olmaz denileni oldurmaya devam edecek gibi görünmektedir. İnternet kullanımında bağımlılık boyutundan uzakta, kontrollü ve bilinçli bir kullanım şartına bağlı olmak koşulu ile teknolojik gelişim süreci bireyler açısından daha sağlıklı ve verimli olacaktır.

KAYNAKÇA

Benke, K. (2012). “Netz, Online-Kommunikation und Identität”, (Hg. Kühne, Stefan &Hintenberger, Gerhard), in Handbuch Online-Beratung, Psychozoiale Beratung im Internet, ss. 47-56. Vandenhoeck&Ruprecht GmbH&Co. KG, Göttingen.

Duygulu, S. (2018). Yeni Medya Teknolojilerinin K-Kuşağının Ebeveynleriyle Olan İletişimine Etkisi, TRT Akademi, 3 (6): 632-652

Fromm, E. (1990). Sağlıklı Toplum. (Çev. Yurdanur Salman ve Zeynep Tanrıseven), Payel Yayınları, İstanbul.

Giddens, A. (2012). Modernliğin Sonuçları. (Çev. Ersin Kuşdil), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Griffths, M. (2000). Internet Addiction: Time To Be Taken Seriously?, *Addiction Research*,

8 (5): 413-418.

Gündüz, U. (2013). “Sosyal Paylaşım Ağlarının Kişilerarası İletişim Sürecine Etkisi Bağlamında Facebook”, (Ed. Ali Büyükaslan ve Ali Murat Kırık), *Sosyal Medya Araştırmaları - 1* içinde, ss. 155-205, Çizgi Kitabevi, Konya.

Karabekiroğlu, K. (2014). *Ergenin Ruhsal Gelişimi - Gençlik Başımında Duman*, Say Yayınları, İstanbul.

Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanların Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3 (2): 120-137.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

McLuhan, M. (1966). *Understanding Media: The Extensions of Man*, Signet Book, New York.

Mercan, N. (2010). Dijital Dünyada Zaman, Mekân, İnsan İlişkileri ve Yabancılaşma, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, Sayı 403, ss.100-111.

Metin, O. (2016). Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2): 221-267.

Ögel, K. (2002). *Bağımlılığı Önleme Anne-Baba-Öğretmenler İçin Kılavuz*, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, *On the Horizon*, MCB University Pres, 5 (9): 1-6.

Prensky, M. (2004). The Emerging Online Life of the Digital Native: What they do differently because of technology, and how they do it, *The Emerging Online Life Of The Digital Native*. (http://www.marcprensky.com/writing/PrenskyThe_Emerging_Online_Life_of_the_Digital_Native-03.pdf Erişim tarihi: 30.04.2020, 15: 55)

Seymen, A. F. (2017). Y ve Z Kuşak İnsanı Özelliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı 2014-2019 Stratejik Programı ve TÜBİTAK Vizyon 2023 Öngörülleri ile İlişkilendirilmesi, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 10 (4): 467-489.

Szwedo, D. E. , Mikami, A. Y. und Allen, J. P. (2012). Social Networking Site Use Predicts Changes in Young Adults' Psychological Adjustment, *Journal of Research on Adolescence*, 3 (22): 453-466.

Tarcan, A. ve diğerleri. (2005). *İnternet ve Toplum*. Anı Yayıncılık, Ankara.

Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.

Timisi, N. (2005). “Sanallığın Gerçekliği: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi”, (Ed. Mutlu Binark ve Barış Kılıçbay), *İnternet, Toplum, Kültür*, ss. 89-105, Epos Yayınları, Ankara.

Türk, A. (2013). *Değişimi Değiştiren Geleceği Dönüştüren Y Kuşağı*, Kafekültür Yayıncılık, İstanbul.

Vorvoreanu, M. (2009). Perception of Corporations on Facebook: An Analysis of Facebook Social Norms, *Journal of New Communication Research*, 1 (4): 67-86.

Wallerstein, I. (2019). *Bildiğimiz Dünya Sonu*. (Çev: Tuncay Birkan), Metis Yayınları, 6. Basım, İstanbul.

Wellman, B. (2001). Computer Networks as Social Networks, *Computer and Science*,
Volume: 293 (5537): 2031-2034.

Yörükoğlu, A. (1994). *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yayıncılık, 19. Basım, İstanbul.